

سبک زندگی اجتماعی از دیدگاه اسلام

محمدتقی فعّالی

مهدی فدایی

انتشارات مؤسسه

فرهنگی هنری دین و معنویت آل یاسین

فهرست مطالب

۱۹.....	دیپاچه
۲۳.....	فصل اول: کلیات و مفهوم‌شناسی
۲۵.....	درآمد
۲۵.....	(۱) مفهوم‌شناسی
۲۵.....	یک) مفهوم ارتباط
۲۶.....	الف) واژهٔ ربط در لغت
۲۸.....	ب) واژهٔ ارتباط در لغت
۲۹.....	ج) معنای اصطلاحی ارتباط
۳۱.....	دو) مفهوم ارتباط مؤثر
۳۴.....	سه) مفهوم جامعه و اجتماع
۳۴.....	الف) تعریف
۳۵.....	ب) مفاهیم هم‌بسته در قرآن
۳۶.....	چهار) مفهوم اصل
۳۷.....	پنج) مفهوم ارزش
۳۸.....	الف) ارزش ابزاری و غایی
۳۹.....	ب) ارزش‌های ذاتی و غیره
۴۰.....	ج) ارزش ذاتی و الهی

- ۴۰..... (د) ارزش عقلی و شرعی (نقلی)
 ۴۱..... (ه) ارزش جایگزینی
 ۴۱..... (و) ارزش‌های مورد تمایل انسان
 ۴۱..... (ز) ارزش‌های مطلق و نسبی
 ۴۲..... (شش) مفهوم روش
 ۴۲..... (هفت) مفهوم سلامت
 ۴۳..... (هشت) مفهوم و مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی
 ۴۵..... (الف) الگوهای رفتاری
 ۴۶..... (ب) الگوهای سه‌بعدی
 ۴۷..... (ج) بینش‌ها و ارزش‌ها
 ۴۷..... (د) تأثیر وضعیت جغرافیایی و اقلیمی
 ۴۸..... (ه) رفتارهای درون‌زا
 ۴۹..... (و) سبک زندگی پدیده‌ای تدریجی
 ۴۹..... (ز) ساحت‌های انسان
 ۵۱..... (۲) پیشینه تحقیق
 ۵۲..... (۳) جایگاه روابط اجتماعی در قرآن و سنت
 ۵۶..... (۴) ابعاد شناختی ارتباط
 ۵۷..... (یک) اهداف
 ۶۰..... (دو) عناصر ارتباط
 ۶۰..... (الف) فرستنده پیام
 ۶۲..... (ب) گیرنده پیام
 ۶۳..... (ج) پیام
 ۶۴..... (د) ابزار انتقال پیام
 ۶۴..... (ه) موانع ارتباطی
 ۶۵..... (و) بازخورد
 ۶۶..... (سه) اقسام ارتباط انسانی
 ۶۷..... (الف) ارتباطات کلامی و غیرکلامی
 ۶۷..... (اول) ارتباط کلامی
 ۶۷..... (دوم) ارتباط غیرکلامی

ب) تفاوت ها	۶۸
ج) ارتباطات میان فردی، میان گروهی و جمعی	۶۸
نتیجه گیری	۶۹
فصل دوم: مبانی روابط اجتماعی در اسلام	۷۱
درآمد	۷۳
۱) مبانی هستی شناختی	۷۴
یک) وجود یا عدم واقعیت اجتماعی	۷۴
دو) تأثیر و تأثر در ارتباط موجودات	۷۵
سه) اصل تزام در ارتباط انسان و انسان	۷۸
۲) مبانی انسان شناختی	۷۹
یک) آفرینش ویژه انسان	۸۰
دو) سلسله مراتبی بودن مبادی رفتارهای ارتباطی	۸۴
الف) انگیزه	۸۴
اول) انگیزه های وراثتی - طبیعی	۸۵
دوم) انگیزه های برآمده از زیست اجتماعی	۸۶
ب) میل و خواسته	۸۸
اول) گونه شناسی امیال انسانی	۸۸
دوم) اصل اولی قرآن در هنگام تعارض امیال	۹۰
ج) اراده	۹۱
سه) تأثیر مزاج در ارتباطات انسان	۹۳
چهار) اختیار انسان	۹۷
پنج) مسئولیت پذیری انسان	۱۰۰
شش) مدنّی بالطبع بودن انسان	۱۰۰
الف) دیدگاه فارابی	۱۰۲
ب) دیدگاه ابن سینا	۱۰۲
ج) دیدگاه ابن خلدون	۱۰۳
د) دیدگاه علامه طباطبائی	۱۰۴
ه) دیدگاه شهید مطهری	۱۰۵
هفت) کرامت انسان	۱۰۵

- هشت) حبّ ذات و دیگرخواهی در ارتباط ۱۰۸
- الف) حبّ ذات در قرآن ۱۰۸
- اول) دلالت حریص بودن بر حبّ ذات ۱۰۸
- دوم) دلالت حب خیر بر حبّ ذات ۱۱۰
- سوم) دلالت صفت بخل بر حبّ ذات ۱۱۰
- ب) دیگرگروی و حبّ ذات ۱۱۰
- نه) شاکله و تیپ‌های شخصیتی در ارتباط ۱۱۲
- الف) تیپ‌های شخصیتی ۱۱۳
- ب) تغییرپذیری شاکله در تعامل و ارتباط ۱۱۵
- ج) شاکله، الگوی راهنمای انسان در ارتباط با دیگران ۱۱۵
- ده) امانت‌انگاری انسان ۱۱۵
- یازده) عقل، رکن ارتباط مؤثر ۱۱۶
- ۳) مبانی الهیاتی ۱۱۸
- یک) حاکمیت تکوینی و تشریعی خداوند بر همه اطراف ارتباط ۱۱۸
- دو) هدف‌داری خداوند در آفرینش جهان و انسان ۱۲۰
- سه) هدایتگری و رهبری انسان ۱۲۲
- چهار) ارتباط خدا با انسان و انسان با خدا ۱۲۵
- پنج) ایمان؛ شاخص ارتباط مؤمنانه ۱۲۷
- الف) معیار سنجش گستره ارتباطی مؤمن ۱۲۹
- ب) تقویت‌کننده مؤلفه بنیادی ارتباط ۱۳۰
- ج) جهت‌دهی مبادی رفتار ارتباطی ۱۳۲
- د) تقویت آرامش در ارتباط ۱۳۲
- ه) تغییر‌انگاره‌های انسان در انگیزه‌های ارتباطی ۱۳۳
- و) افزایش بصیرت و بینش در ارتباط ۱۳۳
- شش) دو سویه بودن حق و تکلیف در جغرافیای ارتباطی انسان ۱۳۴
- ۴) مبانی ارزش‌شناختی ۱۳۵
- یک) خودپالایشگری مقدمه اصلاح و برقراری ارتباط صحیح ۱۳۵
- دو) ارزش اکثریت ۱۳۷
- الف) رابطه اراده جمع با اراده الهی ۱۳۷

ب) رابطه حق و باطل در تاریخ.....	۱۳۸
ج) ظلم‌ستیزی و استکبارستیزی.....	۱۳۸
د) تأثیر اجتماع در هیجانات انسانی.....	۱۳۸
ه) معیار اسلام درباره ارزش استقلالی اکثریت.....	۱۳۹
سه) نیت، معیار ارزش‌گذاری رفتارهای ارتباطی.....	۱۴۳
الف) مفهوم نیت در لغت و اصطلاح.....	۱۴۳
ب) نقش نیت در ارتباطات انسان.....	۱۴۳
ج) تشکیکی شدن رفتارهای ارتباطی.....	۱۴۳
نتیجه‌گیری.....	۱۴۴
فصل سوم: الگوهای حاکم بر روابط اجتماعی (روابط میان فردی) از منظر اسلام ...	۱۴۷
درآمد.....	۱۴۹
۱) الگوی باورمندی به متعلقات ایمان.....	۱۵۰
یک) باور نجات.....	۱۵۱
الف) کاهش اشتباهات در ارتباطات با دیگران.....	۱۵۳
ب) تقویت انگیزه الهی و بی‌اعتنایی به انگیزه‌های دنیایی.....	۱۵۳
ج) استعداد و هشیاری و تحقق بصیرت و بینش.....	۱۵۳
دو) باور مسئولیت در برابر ایمان.....	۱۵۴
۲) الگوی آگاهی.....	۱۵۵
یک) استحکام و اتقان در رفتار.....	۱۵۷
دو) استمرار.....	۱۵۸
سه) رعایت تناسب.....	۱۵۸
الف) تناسب زمان ارتباط.....	۱۶۰
ب) تناسب مکان ارتباط.....	۱۶۰
ج) تناسب شیوه هدف.....	۱۶۰
د) تناسب موضوع - مخاطب (گیرنده پیام).....	۱۶۰
ه) تناسب روحیه مخاطب.....	۱۶۱
چهار) اخلاص در رفتار ارتباطی.....	۱۶۲
۳) الگوی هدفمندی.....	۱۶۲
۴) الگوی عزت نفس.....	۱۶۳

- یک) تعریف عزت نفس ۱۶۵
- دو) تبیین تأثیر عزت نفس بر روابط میان فردی ۱۶۶
- سه) چگونگی ایجاد عزت نفس ۱۶۸
- الف) ارزش بی قید و شرط ۱۶۹
- اول) شناخت و جایگزین کردن افکار و باورهای بیهوده ۱۶۹
- دوم) مهارت «با وجود این» ۱۷۰
- سوم) توجه به ارزش درون خود ۱۷۰
- چهارم) عادت به افکار خودتأییدکننده ۱۷۱
- ب) محبت ۱۷۱
- ج) رشد ۱۷۱
- ۵) الگوی حسن ظن (مثبت اندیشی) ۱۷۳
- یک) جنبه های مثبت نگری ۱۷۴
- الف) مثبت نگری نسبت به خدا ۱۷۴
- ب) مثبت نگری نسبت به خود ۱۷۴
- ج) مثبت نگری نسبت به دیگران ۱۷۵
- د) مثبت نگری نسبت به محیط ۱۷۶
- دو) بررسی روایات متعارض با حسن ظن ۱۷۷
- سه) راهکارهای تقویت مثبت اندیشی و حسن ظن ۱۷۹
- الف) واقع گرایی در ارتباط ۱۷۹
- ب) رشد انگیزش در رفتار ۱۸۰
- ج) ملاحظه شخصیت فرد در ارتباط کلامی و غیرکلامی ۱۸۰
- ۶) الگوی میانه روی ۱۸۰
- الف) ملاحظه شخصیت فرستنده پیام ۱۸۳
- ب) شناخت کافی از موضوع پیام ۱۸۳
- ج) لحاظ اقتضائات زمانی، مکانی، جنسیتی، سنی و شغلی ۱۸۳
- ۷) الگوی صداقت ۱۸۴
- یک) تحلیل مفهومی ۱۸۵
- دو) تحلیل ادله جواز دروغ در ارتباطات میان فردی ۱۹۰
- الف) اصلاح میان مردم ۱۹۰

ب) مصلحت عمومی	۱۹۱
ج) ضرورت	۱۹۲
د) دروغ به کودکان	۱۹۴
سه) بررسی تأثیر صداقت بر گونه ارتباطی خانواده	۱۹۶
۸) الگوی احترام متقابل	۱۹۸
یک) تعریف	۲۰۰
دو) قلمرو احترام	۲۰۱
۹) الگوی رعایت حریم خصوصی	۲۰۱
یک) تعریف حریم خصوصی	۲۰۱
دو) قلمرو حریم خصوصی	۲۰۲
سه) گونه شناسی تجاوز به حریم خصوصی	۲۰۳
۱۰) الگوی ادب گفتاری	۲۰۴
یک) فصاحت و بلاغت در ارتباط کلامی	۲۰۸
الف) فصاحت	۲۰۸
ب) بلاغت در سخن	۲۰۸
دو) آسیب شناسی زبان	۲۱۰
الف) پرگویی و زیاده روی در سخن	۲۱۱
ب) بیهوده گویی	۲۱۳
ج) استعمال الفاظ رکیک در ارتباط کلامی	۲۱۳
۱۱) الگوی نظم و برنامه ریزی	۲۲۰
یک) تعریف برنامه ریزی	۲۲۱
دو) خصوصیات برنامه ریزی ارتباطی مناسب در اسلام	۲۲۱
الف) انطباق با واقعیت و بایسته های ارتباطی	۲۲۲
ب) انعطاف پذیری برنامه	۲۲۲
سه) اصول برنامه ریزی	۲۲۴
الف) اصل تعیین هدف	۲۲۴
ب) اصل انتخاب ابزار مناسب	۲۲۵
چهار) فرایند برنامه ریزی	۲۲۵
پنج) برنامه ریزی جامع و عملیاتی	۲۲۷

- ۱۲) الگوی مسئولیت‌پذیری اخلاقی ۲۲۷
- یک) ویژگی‌های افراد مسئولیت‌پذیر ۲۲۸
- دو) گونه‌شناسی مسئولیت‌های فردی - اجتماعی در اسلام ۲۲۸
- الف) مسئولیت‌های شخصی ۲۲۸
- ب) مسئولیت‌های اجتماعی ۲۲۹
- سه) فرایند تصمیم‌گیری نسبت به مسئولیت‌ها ۲۳۲
- الف) مرحله تصمیم‌گیری ۲۳۲
- عنصر اول) دوراندیشی در تصمیم‌گیری ۲۳۲
- عنصر دوم) تصمیم‌گیری جمعی ۲۳۳
- عنصر سوم) خلاقیت ۲۳۳
- ب) مرحله عزم و اقدام ۲۳۶
- چهار) مسئولیت‌پذیری اخلاقی در گونه‌ارتباطی خانواده ۲۳۷
- الف) مسئولیت‌پذیری مرد ۲۳۸
- ب) مسئولیت‌پذیری زن ۲۳۸
- ج) مسئولیت مالی ۲۳۹
- ۱۳) الگوی پاسخ‌گویی ۲۴۱
- ۱۴) الگوی انصاف ۲۴۴
- یک) تعریف ۲۴۵
- دو) مهارت‌های کاهش مداخله غیرموجه ۲۴۵
- الف) تکنیک جایگزینی ۲۴۵
- ب) تکنیک تجرید ۲۴۵
- ج) تکنیک تعمیم‌پذیری ۲۴۶
- د) تبدیل داده به اطلاعات ۲۴۶
- ه) کنار نهادن حبّ و بغض ۲۴۶
- و) تفکیک میان انگیزه و انگیزه ۲۴۷
- ۱۵) الگوی محبت ۲۴۷
- یک) تعریف ۲۴۷
- دو) راهکارهای تقویت محبت در ارتباطات میان فردی ۲۵۴
- الف) تقویت رفتار ۲۵۵

۲۵۵	ب) تقویت انگیزه اخلاقی
۲۵۶	ج) انگاره مثبت به طرف ارتباط
۲۵۷	د) مکانیزم شوخی در ارتباطات میان فردی
۲۵۷	۱۶) الگوی همدلی
۲۵۸	یک) تعریف
۲۶۱	دو) راهکارهای تقویت همدلی در روابط میان فردی
۲۶۱	الف) گوش دادن فعال
۲۶۲	ب) نگرش مثبت به دیگران
۲۶۵	۱۷) الگوی خویشن‌داری و صبر
۲۶۶	۱۸) الگوی تغافل
۲۶۷	یک) حد تغافل در ارتباط
۲۶۹	دو) آثار تغافل
۲۶۹	۱۹) الگوی مزاح و شوخ طبعی
۲۷۱	یک) شرایط کاربست شوخی در روابط میان فردی
۲۷۱	الف) گفتمان حقیقت‌گویی و پرهیز از دروغ
۲۷۲	ب) قاعده میانه‌روی در شوخی
۲۷۲	ج) محتوای مثبت در شوخی
۲۷۲	دو) کارکردهای ارتباطی مزاح در سیره اهل بیت علیهم‌السلام
۲۷۳	الف) ایجاد ارتباط تعاملی همسو و مؤثر
۲۷۴	ب) تقویت و تحکیم ارتباط میان فردی با ابزار شوخی
۲۷۴	ج) رشد فضیلت دیگرگروی به عنوان عامل مثبت ارتباط
۲۷۵	د) تغییر درک فرهنگی فرستنده پیام
۲۷۶	ه) القای خلق مثبت
۲۷۸	و) آموزش و تربیت طرف ارتباط
۲۸۰	۲۰) الگوی نظارت و کنترل
۲۸۰	یک) پیشفرض‌ها
۲۸۳	دو) تعریف
۲۸۳	سه) خصوصیات نظارت مؤثر
۲۸۴	چهار) کنترل‌های ناسالم ارتباطی

- ۲۸۴ (۲۱) الگوی پیش‌بینی‌پذیری
- ۲۸۶ (۲۲) الگوی امیدواری به زندگی
- ۲۸۷ (۲۳) الگوی مهار خشم
- ۲۸۸ (یک) مقابله‌شناختی
- ۲۸۹ (الف) شناخت خطاهای شناختی
- ۲۸۹ (ب) ملاحظه‌اثرات خشم
- ۲۹۰ (ج) تصویرسازی
- ۲۹۰ (دو) مقابله هیجانی عاطفی
- ۲۹۰ (الف) کظم غیظ
- ۲۹۰ (ب) ابراز محبت
- ۲۹۱ (سه) مقابله رفتاری
- ۲۹۱ (الف) تغییر موقعیت
- ۲۹۱ (ب) ابراز خشم به گونه مؤثر
- ۲۹۱ (ج) برقراری تماس بدنی
- ۲۹۲ (۲۴) الگوی عدم تحقیر
- ۲۹۳ (۲۵) الگوی پاکدامنی
- ۲۹۴ (یک) عفت رفتاری
- ۲۹۴ (دو) عفت گفتاری
- ۲۹۴ (سه) عفت فکری
- ۲۹۴ (۲۶) الگوی بخشش
- ۲۹۵ (یک) تألیف قلوب (نزدیکی دل‌ها)
- ۲۹۵ (دو) رشد و سلامت اجتماعی
- ۲۹۶ (سه) اصلاح روابط
- ۲۹۶ (چهار) حسن خلق
- ۲۹۷ (پنج) موفقیت
- ۲۹۷ (۲۷) الگوی خودآشکارسازی
- ۲۹۸ (۲۸) تزامم الگوها در موقعیت‌های ارتباطی
- ۳۰۱ (یک) وضعیت‌سنجی طرف ارتباطی
- ۳۰۲ (دو) قواعد و اصول مرتبط با حل تعارض

سه	حل تعارض.....	۳۰۳
نتیجه‌گیری		۳۱۰
فصل چهارم: روش‌ها و مهارت‌های روابط اجتماعی در اسلام		۳۱۵
درآمد		۳۱۷
(۱) روش‌های ارتباط میان فردی		۳۱۷
یک) بعد شناختی		۳۱۹
الف) کلامی		۳۲۰
اول) روش حکمت		۳۲۰
دوم) روش جدال احسن		۳۲۶
سوم) روش استناد به منبع معتبر		۳۲۹
چهارم) روش موعظه		۳۳۰
پنجم) روش تکرار		۳۳۱
ششم) روش پرسشگری		۳۳۲
ب) غیرکلامی		۳۳۳
اول) روش تناسب گفتار - زبان بدن		۳۳۳
دوم) روش صراحت لهجه		۳۳۴
سوم) روش صمیمیت در رفتار		۳۳۶
چهارم) روش شوخی در ارتباط		۳۳۷
دو) بعد انگیزشی		۳۴۰
الف) روش به‌کارگیری محرک‌های انگیزه در ارتباط		۳۴۰
اول) تقویت خیال مخاطب		۳۴۱
دوم) تقویت نیاز به موفقیت در مخاطب		۳۴۲
سوم) تشویق طرف ارتباط		۳۴۲
ب) روش پاداش		۳۴۲
اول) مدیریت پاداش		۳۴۳
دوم) اقسام پاداش		۳۴۴
سوم) معیارهای کلی پاداش در حوزه ارتباطات میان فردی		۳۴۵
ج) روش مشارکت فعال مخاطب		۳۴۶
د) روش مدارای اجتماعی		۳۴۶

- اول) قلمرو روش مدارا در ارتباط با هدف آموزش . تربیت ۳۴۷
- دوم) ملاک به کارگیری روش مدارا در ارتباط با هدف آموزش . تربیت ۳۴۸
- سه) بعد شخصیتی ۳۴۹
- الف) روش شخصیت پروری ۳۴۹
- ب) روش بیان ارزش ۳۵۰
- ۲) مهارت های ارتباطی ۳۵۰
- یک) مهارت های کلامی ۳۵۰
- الف) مهارت های ارتباط گیری مبتنی بر شخص (مخاطب شناسی) ۳۵۰
- اول) انگاره تنوع نه تبعیض ۳۵۱
- دوم) پرسش های هدف دار ۳۵۲
- سوم) ملاحظه سن مخاطب ۳۵۲
- چهارم) ملاحظه میزان آگاهی مخاطب ۳۵۵
- پنجم) شناخت میزان تحمل مخاطب ۳۵۶
- ب) مهارت های ارتباط گیری مبتنی بر موقعیت (موقعیت شناسی) ۳۵۶
- اول) مهارت مدیریت مقابله به مثل ۳۵۶
- دوم) ترسیم نقشه ذهنی ۳۵۷
- سوم) مهارت فرار از موقعیت ارتباطی ۳۵۷
- چهارم) خود جایگزینی ۳۵۸
- پنجم) مهارت تفوق ۳۵۹
- ششم) مهارت حل مسئله ۳۶۰
- ج) مهارت های ارتباط گیری مبتنی بر کارکرد . هدف ۳۶۱
- اول) مهارت محاسبه سود در ارتباط ۳۶۱
- دوم) مهارت مداخله مستمر ۳۶۲
- دو) مهارت های غیرکلامی ۳۶۲
- الف) ظاهر فیزیکی ۳۶۳
- اول) اهتمام به آراستگی ظاهر ۳۶۳
- دوم) سبک پوشش متناسب با محیط ارتباطی ۳۶۴
- سوم) انطباق ظاهر فیزیکی با محتوای پیام ۳۶۴
- چهارم) ملاحظه نکردن ظاهر در قضاوت ۳۶۵

۳۶۵	پنجم) تفکیک نگرش - ظاهر فیزیکی
۳۶۵	ششم) در پرانتز قرار دادن حبّ و بغض
۳۶۶	ب) اشاره و حرکت
۳۶۷	اول) موقعیت شناسی
۳۶۸	دوم) استعمال اشاره و حرکت مناسب
۳۶۸	سوم) کنترل حرکت های بدن در هنگام ارتباط کلامی
۳۶۸	چهارم) رعایت حد اخلاقی - شرعی
۳۶۹	پنجم) رفتارهای عاطفه محور
۳۷۱	ج) چهره و رفتار چشمی
۳۷۲	اول) کنترل نگاه بر اساس الگوی رفتاری دین
۳۷۳	دوم) تقویت عضلات چشمی و صورت
۳۷۳	سوم) پرهیز از نگاه طولانی و خیره شدن
۳۷۳	چهارم) رعایت انصاف در رفتارهای بصری
۳۷۴	پنجم) شناخت انواع رفتارهای بصری
۳۷۴	د) رفتار آوایی
۳۷۵	اول) نرمی و آهستگی در صدا و آوا
۳۷۶	دوم) شناخت موقعیت ارتباطی
۳۷۶	سوم) شناخت پیام های آوایی
۳۷۶	ه) لمس کردن
۳۷۹	اول) لمس به هنگام
۳۷۹	دوم) رعایت حدود شرعی
۳۸۰	سوم) شناخت پیام های رفتار لمسی
۳۸۰	و) محیط
۳۸۱	اول) شناخت محیط ارتباطی
۳۸۱	دوم) خودکنترلی در قبال ادراک محدودیت
۳۸۲	سوم) فرار از محیط ارتباطی نامناسب
۳۸۲	چهارم) یادگیری ارتباط سالم از کودکان
۳۸۳	ز) زمان
۳۸۳	اول) جهت یابی روان شناختی زمان در ارتباط

۳۸۳		دوم) جهت یابی زیست شناختی زمان در ارتباط
۳۸۳		سوم) جهت یابی فرهنگی زمان در ارتباط
۳۸۴		نتیجه گیری
۳۸۷		منابع و مآخذ
۳۸۹		الف) کتاب ها و مقالات
۴۰۷		ب) نرم افزارها
۴۰۹		فهرست نمایه ها
۴۱۱		نمایه آیات
۴۱۵		نمایه روایات
۴۱۹		نمایه اعلام
۴۲۱		نمایه اصطلاحات
۴۲۷		نمایه موضوعات

دیاچہ

زندگی اجتماعی جزء جدایی‌ناپذیر انسان است. در زبان قرآن، اختلاف در اجتماعات بشری و امت‌های گوناگون منشأ بسیاری از برکات و خیرهاست؛ زیرا شناخت و رشد در بستر اجتماع ایجاد می‌شود: **وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا؛** شما را ملت و قبیله قبیله گردانیدیم تا با یکدیگر شناسایی متقابل حاصل کنید.

این نگرش موجب شده منابع دینی ما انباشته از تبیین‌ها و دستورهای اجتماعی باشد. ارتباطات انسانی به عنوان بخش اصلی زندگی اجتماعی، قاعده‌مند و مشروط است. ارتباط زمانی می‌تواند فرستنده پیام را به هدفش برساند که این قواعد و شرایط را رعایت کرده باشد. در واقع، یک ارتباط سالم و مؤثر، منوط به رعایت اصول و روش‌های ارتباط است. شناخت و به‌کارگیری این اصول و روش‌ها، موجب تنظیم روابط اجتماعی در جامعه اسلامی خواهد شد.

هدف این تحقیق استخراج مبانی، اصول، روش‌ها و مهارت‌های برقراری یک ارتباط، از منابع دینی است. شناخت مبانی هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، الهیاتی و ارزش‌شناختی روابط اجتماعی در اسلام، ضمن شکل دادن به نگرش‌ها، اصول و روش‌های ارتباط را نیز جهت می‌دهد؛ از این رو مبانی ارتباطی، در فصل دوم پردازش و تحلیل شد. پس از ارائه نظام مبنایی روابط اجتماعی، به دست دادن یک سیستم ارزشی، گام نخست در ارائه الگوهای رفتارهای ارتباطی خواهد بود؛ از این رو در فصل سوم این اثر، سعی شده است با توجه به فراوانی داده‌ها در منابع دینی و اهمیت آن‌ها در ارتباطات میان‌فردی، گام اول در ارائه نظام اصول ارتباطی اسلام برداشته شود؛ لذا ۲۷ اصل ارتباطی

در این فصل تحلیل و بررسی شده است. این اصول عبارت‌اند از:

باورمندی به متعلقات ایمان، آگاهی در ارتباط، هدفمندی در ارتباط، عزت نفس، حسن ظن (مثبت‌اندیشی)، میانه‌روی، صداقت، احترام، رعایت حریم خصوصی، ادب گفتاری، نظم و برنامه‌ریزی در ارتباط، مسئولیت‌پذیری اخلاقی، پاسخ‌گویی، انصاف، محبت، همدلی، خویش‌داری و صبر، تغافل، مزاح و شوخ‌طبعی، نظارت و کنترل در ارتباطات، پیش‌بینی‌پذیری، امیدواری به زندگی، مهار خشم، عدم تحقیر، پاکدامنی، بخشش، خودآشکارسازی.

در پایان، با توجه به مبانی و اصول ارائه‌شده، روش‌ها و مهارت‌های ارتباطی در برقراری یک ارتباط مؤثر استخراج و ارائه شده است. شیوه‌های ارتباط اقناعی ذیل سه بعد شناختی، انگیزشی و شخصیتی و مهارت‌های ارتباط کلامی ذیل سه عنوان مخاطب‌شناسی، موقعیت‌شناسی و هدف و مهارت‌های غیرکلامی براساس مقوله‌های پیام‌های غیرکلامی بررسی شده است: ظاهر فیزیکی، اشاره و حرکت، چهره و رفتار چشم، رفتار آوایی، لمس کردن، محیط و زمان.